

סדר הפרקים

7	פתח דבר
8	מפות
11	"לא כולי אמות" מאת ליוֹפָה יורגנסון
25	דבר המחבר
29	פרק 1: ספטמבר 1939
40	פרק 2: לכודים בטבעת החנק
53	פרק 3: סיפורה של אכזבה
63	פרק 4: אינטרמצו בפּינסק
84	פרק 5: אליהו הנביא
88	פרק 6: הכלא של פינסק
105	פרק 7: ארון־מתים נודד
113	פרק 8: "בב"ק־לאג"
123	פרק 9: "ריבוע 48"
130	פרק 10: כוח עבודה בהמי
146	פרק 11: שיחות
155	פרק 12: הבריגדה של קָרְלִין
164	פרק 13: אובדן צלם אנוש
180	פרק 14: כריתת עצים ביער
192	פרק 15: מחלקת הבריאות
201	פרק 16: לְפָנוּב אויבי
212	פרק 17: הבריגדה של הַרְדְּנֶפְרֶג
221	פרק 18: ערב בצריף המגורים
232	פרק 19: האנשים בריבוע 48
244	פרק 20: אביב 1941
253	פרק 21: מסע האסירים
268	פרק 22: החנינה
284	פרק 23: "צריך לעבוד"
300	פרק 24: איוון אלכסנדרוביץ' קוּזְנֶצ'וּב
311	פרק 25: מכתב לְאָרְנְבוּרֶג
325	פרק 26: מחלקת התרבות והחינוך
340	פרק 27: יצחק החמישי
354	פרק 28: נזירות המחנה
368	פרק 29: בבית המרזח

380	פרק 30 : במשרד
396	פרק 31 : מְקִסִּיק
406	פרק 32 : תורת השנאה
419	פרק 33 : מנת חלקו של הנכה
432	פרק 34 : בריגדיר החולים הכרוניים
445	פרק 35 : הדרך צפונה
458	פרק 36 : קוטלאס
466	פרק 37 : בלוק 9
478	פרק 38 : בלוק 5
490	פרק 39 : השחרור
496	פרק 40 : רכבת החופש
503	פרק 41 : "כָּל כְּלִי לֹא אָמוֹת"
514	פרק 42 : ספטמבר 1946
521	פרק 43 : לא להתרגש (מכתב מהדרך)
527	פרק 44 : "הליופוליס"
538	אחרית דבר

פתח דבר

ד"ר יולי (יהודה) מרגולין (1900-1971) נולד בפּינסק שבמזרח פּולין (כיום בפּלארוס). לאחר שסיים את לימודיו בגימנסיה בקְטרינוסלֶב שברוסיה הצארית יצא לברלין, שם קיבל (בשנת 1929) תואר ד"ר לפילוסופיה. מברלין שב מרגולין ללודז', ובשנת 1936 עלה לארץ עם משפחתו והתגורר בתל אביב, שם כתב ופרסם מאמרים בעיתונים וכתבי עת ברוסית, בארץ ובחו"ל. שלוש שנים לאחר מכן נסע לפולין לזמן קצר כדי להסדיר ענייני רכוש משפחתיים, ואשתו ובנו נשארו בתל אביב.

עם פלישת גרמניה הנאצית לפולין ב־1 בספטמבר 1939 נמלט מרגולין מזרחה, אל שטחה של ארצו שנכבש מיד אחר כך על ידי הסובייטים; ביוני 1940 נעצר בפּינסק בידי הנקוּו"ד (אָנ.ק.ו.ו.דָה), בהיותו בעל אזרחות פולנית וסרטיפיקט בריטי מטעם שלטונות המנדט בארץ ישראל. הוא נידון לחמש שנות מאסר ועבודת פרך בצפון ברית המועצות. בתום חמש שנים ויום (ביוני 1945) שוחרר ממאסרו, אך נאלץ לשהות עוד שנה אחת בברית המועצות לפני שהורשה לחזור לפולין. הוא הגיע ללודז' ומשם יצא דרך ורשה, פריס ומרסיי לארץ ישראל.

בהגיעו ארצה התמסר מרגולין, מדצמבר 1946 ועד אוקטובר 1947, לכתיבת ספרו מסע לארץ האסירים, שבו תיאר את חייו כאסיר בנדודיו בין מחנות עבודה בצפון ברית המועצות, מגדתו הצפונית של אגם אונְיֶיגָה אל מחנות קרוגליצ'ה וקוטלאס – "מקומות אסורים שלא הופיעו בשום מפה, מאוכלסים ברוחות רפאים נטולות זהות ומסומנות רק במספרים, עבדים רצוצים ומזי רעב בגולאג הסובייטי". כתב היד הרוסי תורגם לצרפתית ויצא לאור בפריס – בקיצורים רבים – בשנת 1949. בנוסחו המקוצר הזה תורגם הספר לשפות זרות, אך רק בשנת 2010 הוחזרו לו כל החלקים שהושמטו ממנו, בתוספת כתבי יד של מרגולין שנשמרו בארכיון הציוני המרכזי, ואחרים שהתפרסמו בתל אביב ובניו יורק. הספר נדפס באותה שנה בפריס בגירסתו המלאה, שעליה שקדה ד"ר ליובה יורגנסון, מרצה להיסטוריה רוסית בסורבון, והיכה גלים בצרפת. תרגומו לעברית של הספר השלם הוא המובא כאן, בלוויית פתח דבר מאת ד"ר יורגנסון.

מאז שנת 1949 נלחם מרגולין למען אסירי המחנות שנתרו בצפון ברית המועצות ובסיביר, והיה פעיל במאבק לשחרור יהדות ברית המועצות עד מותו בינואר 1971.

